

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหาร
งานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร
อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

**The participation of the basic education committee in Administration
the academic affairs of the highland local school in Impoverished
areas, Tha Song Yang District, Tak Province**

เลิศศักดิ์ ยาวุฒิและ ปณตนนท์ เตียรประภากุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Lertsak Yawut and Panotnon Teanprapakun

Lampang Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : lertsak15299@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร จำนวน 12 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร 2) ประเด็นการสนทนากลุ่ม และ 3) แบบสอบถามเพื่อยืนยันความเหมาะสมของร่างแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร เป็นลักษณะข้อคำถามตามขอบเขตเนื้อหาที่ กำหนด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาเป็นลำดับที่หนึ่ง ($PNI_{modified} = 0.225$) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นลำดับที่สอง ($PNI_{modified} = 0.197$) ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นลำดับที่สาม ($PNI_{modified} = 0.148$) ด้านการพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษาเป็นลำดับที่สี่ ($PNI_{modified} = 0.126$)และด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มี แหล่งเรียนรู้เป็นลำดับที่ห้า ($PNI_{modified} = 0.059$) ตามลำดับ ส่วนแนวทางการมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาจำนวน 4 แนวทาง ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้จำนวน 5 แนวทาง และด้านการ พัฒนาสื่อเพื่อการศึกษา จำนวน 4 แนวทาง ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ จำนวน 6 แนวทาง และ ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 5 แนวทาง

* วันที่รับบทความ : 24 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 15 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 16 กุมภาพันธ์ 2567

Received: January 24, 2024; Revised: February 15, 2024; Accepted: February 16, 2024

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; คณะกรรมการสถานศึกษา; โรงเรียนพื้นที่สูง

Abstract

The objective of this research is to study the essential needs and participatory approaches of the basic education committee in administration academic affairs in schools located in the highland local school in Impoverished areas. Province. Sample groups include the basic education committee in administration the academic affairs of the highland local school in Impoverished areas. A total of 12 schools. Tools used include 1) Questionnaire on the Essential Requirements for Active Participation of the basic education committee in administration the academic affairs of the highland local school in Impoverished areas. 2) focus Group. And 3) Survey to Verify the Appropriateness of the Preliminary Participation Guidelines of the basic education committee in administration the academic affairs of the highland local school in Impoverished areas. Characteristics of Questions within the Defined Content Scope. Statistical Analysis of Data are Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, Content Analysis. The research results reveal that The essential requirements for participation in the development of educational curricula are paramount ($PNI_{\text{modified}} = 0.225$). The development of learning processes takes precedence as the second priority ($PNI_{\text{modified}} = 0.197$). The development of internal quality assurance within educational institutions is ranked third ($PNI_{\text{modified}} = 0.148$). The development of educational media is ranked fourth ($PNI_{\text{modified}} = 0.126$). And the development of promoting learning resources is ranked fifth ($PNI_{\text{modified}} = 0.059$) in sequence. Participation Guidelines in Developing School Curriculum: 4 Strategies. Learning Process Development: 5 Strategies. Educational Media Development: 4 Strategies. Promoting Learning Resources: 6 Strategies. Internal Quality Assurance Development: 5 Strategies.

Keywords: The participation; Education committee; The highland local school.

บทนำ

สถานศึกษาเป็นสถาบันหลักที่มีเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งการดำเนินงานวิชาการถือเป็นงานหลักของสถานศึกษา เนื่องจากการสนับสนุน ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (เดชา ลุนาวงศ์, 2561 : 7) โดยการบริหารงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือผู้ปกครอง ที่ได้กำหนดไว้ในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้ข้อมูลวางแผน ส่งเสริม สนับสนุนงานวิชาการในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 : 17)

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีทุกโรงเรียนตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตราที่ 38 มีจำนวนที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนในแต่ละสถานศึกษา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา การกำหนดนโยบาย จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาสนับสนุนและประสานความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น รายงานผลการจัดการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และมีอำนาจหน้าที่อื่นที่ได้รับการกระจายอำนาจจากส่วนกลางใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (เกวลี เกร็มย์, 2561 : 1)

โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ในพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงเป็นโรงเรียนที่อยู่ระหว่างภูเขาความสูงเฉลี่ยสูงกว่าที่ตั้งจังหวัดและสูงกว่า 500 เมตรขึ้นไปเหนือระดับน้ำทะเล ซึ่งมีความยากลำบากต่อการจัดการศึกษา ตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2569) ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงกำหนดหลักการดำเนินงานคือให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เชื่อมโยงกับทรัพยากรของชุมชนพัฒนาเด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับพัฒนาศักยภาพอย่างสมดุล ประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่ ส่งผลให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาจากชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ช่วยสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนโรงเรียน และชุมชนไปพร้อม ๆ กัน โดยให้พื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

จากรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประจำปี 2564 ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงงานวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารยังขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องมาจากการขาดการประสานงานและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ และจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบรายงานการปฏิบัติงานของโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดารของสถานศึกษาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาตาก เขต 2 ในจุดด้อยที่ควรพัฒนาคือการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษา และการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งในอำนาจหน้าที่ของชุมชนในโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษาจัดให้อยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษาควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีบทบาทในงานวิชาการเข้ามาร่วมวิเคราะห์ ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนในชุมชนและท้องถิ่นตามบทบาทหน้าที่ (สารินทร์ เอี่ยมครอง, 2561) ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยตระหนักและให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าวจึงสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดผลต่อชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 273 คน จากทั้งหมด 21 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร จำนวน 162 คน มีการดำเนินการ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, pp. 608 อ้างถึงใน ไพศาล วรคำ, 2562 : 91-101) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 162 คน และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดของโรงเรียน 3 ระดับ ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดกลาง, โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จากนั้นทำการเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาจากโรงเรียนทั้ง 3 กลุ่ม เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 162 คน จากทั้งหมด 12 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง โรงเรียนบ้านแม่อุสุ โรงเรียนชุมชนบ้านท่าสองยาง โรงเรียนบ้านแม่อมกิ โรงเรียนบ้านแม่ะหลวง โรงเรียนบ้านหนองบัว โรงเรียนบ้านห้วยนกกก โรงเรียนบ้านแม่สละ โรงเรียนบ้านทุ่งถ้ำ โรงเรียนบ้านแม่ระเมิงสาขาตะพิเตอ โรงเรียนบ้านห้วยนกกกสาขาบ้านจ้อคี

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อทำการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและภาษาที่ใช้ ได้ค่า IOC (Index Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0 แล้วแบบสอบถามไปทดลอง

ใช้กับกรมการสถานศึกษาที่ไม่ถูกเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาครอนบาค (Cronbach' Alpha Coefficient) ได้สภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.929 และ สภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.948

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open ended questions)

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งหนังสือในระบับรับส่งหนังสือราชการ โดยตัวอย่างตอบแบบสอบถามผ่านคิวอาร์โค้ด โดยผู้วิจัยใช้ Google Form ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNI Modified) ที่ปรับปรุงโดยนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (สุวิมล ว่องวาณิช 2550 : 280) ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ สร้างข้อสรุป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ส่วนที่ 1 การยกร่างแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร ได้นำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาจากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วม เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วม ตามขอบเขตที่กำหนด แล้วจึงกำหนดเป็นแนวทางของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมแนวทางการมีส่วนร่วม การตรวจสอบในส่วนนี้เป็นการนำร่างแนวทางการมีส่วนร่วมของ โดยนำแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ตรวจสอบโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้วปรับร่างแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยการกำหนดคุณสมบัติ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารสถานศึกษา กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านชุมชน กลุ่มที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอน

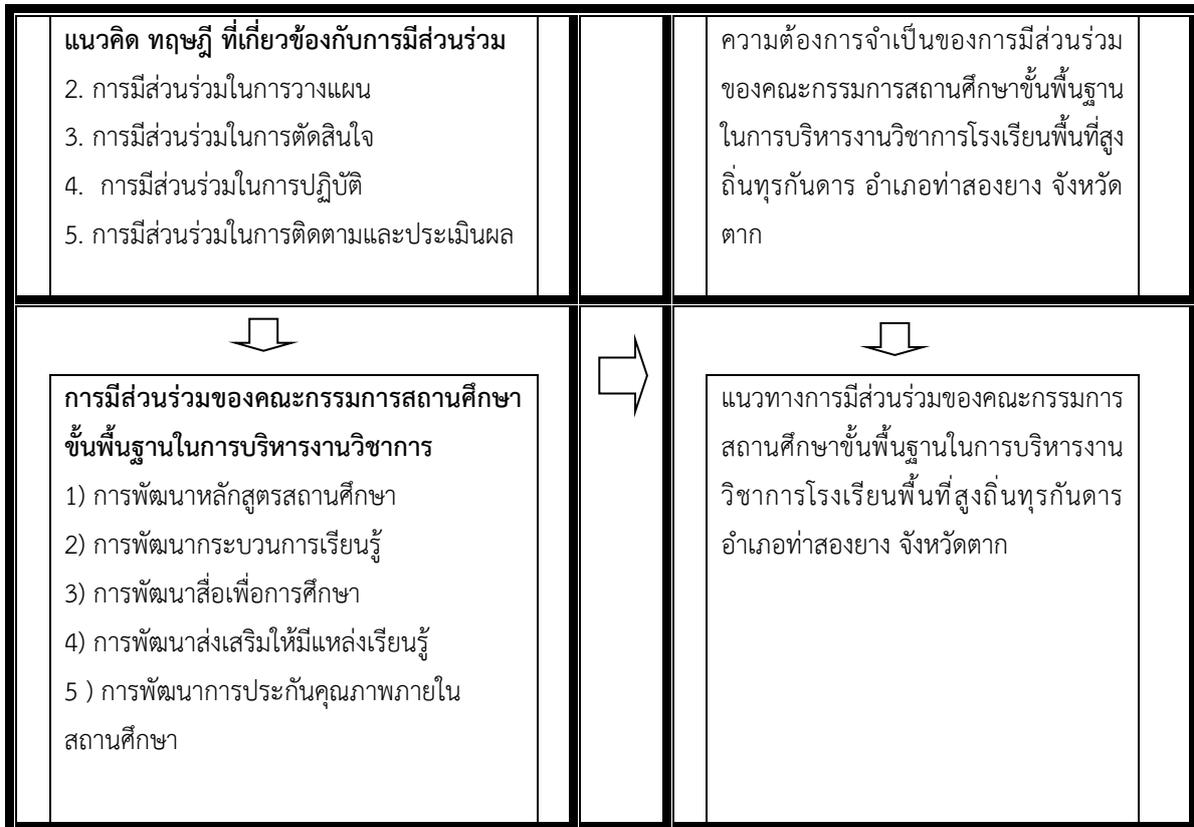
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) ประเด็นการสนทนากลุ่ม ใช้ในการตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของแนวทางการมีส่วนร่วมที่ได้จัดทำขึ้นตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนด 2) แบบบันทึกเพื่อยืนยันความเหมาะสมของร่างแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร เป็นลักษณะข้อคำถามตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อจัดสนทนากลุ่ม โดยใช้เครื่องมือที่กำหนดทำการสรุปเก็บข้อมูลและสรุปผลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาฉันทามติ และปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำมาจัดทำเป็น แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการมีส่วนร่วม โดยการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการ นักการศึกษาและจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 10 แหล่ง พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วม มีจำนวน 4 ด้าน คัดเลือกองค์ประกอบที่ศึกษาด้วยเกณฑ์ 60% (จำนวนความถี่ในระดับตั้งแต่ 6 แหล่งขึ้นไป) มีรูปแบบที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติ 4) การมีส่วนร่วมในการร่วมติดตามและประเมินผล โดยจากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการ นักการศึกษา และจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 8 แหล่ง พบว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ จำนวน 17 ด้าน คัดเลือกองค์ประกอบที่ศึกษาด้วยเกณฑ์ 60% (จำนวนความถี่ในระดับตั้งแต่ 5 แหล่งขึ้นไป) มีขอบข่ายงานวิชาการ 5 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) การพัฒนาในหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษา 4) การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังแผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร เมื่อพิจารณาด้านความต้องการจำเป็น พบว่า ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นลำดับที่หนึ่ง (PNI modified = 0.225) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นลำดับที่สอง (PNI modified = 0.197) ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นลำดับที่สาม (PNI modified = 0.148) ด้านการพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษา เป็นลำดับที่สี่ (PNI modified = 0.126) และด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้เป็นลำดับที่ห้า (PNI modified = 0.059) ตามลำดับ โดยจำแนกรายละเอียดรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้หลักสูตรและรับทราบผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา มีค่าดัชนีสูงสุด (PNI modified = 0.320) รองลงมาคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้แนวทางการพัฒนาแก้ไขหลักสูตรสถานศึกษาในอนาคต (PNI

modified = 0.252) และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้าร่วมศึกษาหลักการจุดมุ่งหมายโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (PNI modified = 0.246) ตามลำดับ

2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมและการพัฒนาการเรียนรู้ในอนาคต มีค่าดัชนีสูงสุด (PNI modified = 0.277) รองลงมาคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ขอข้อเสนอแนะการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่สถานศึกษา (PNI modified = 0.214) และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (PNI modified = 0.201) ตามลำดับ 3) ด้านการพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดหาและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีการใช้สื่อการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีค่าดัชนีสูงสุด (PNI modified = 0.284) รองลงมาคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร่วมเสนอการใช้สื่อในท้องถิ่นที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา (PNI modified = 0.254) และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อในสถานศึกษา (PNI modified = 0.154) ตามลำดับ 4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดหาวิทยากรภายนอกและผู้ที่มีความรู้ในท้องถิ่นมาให้ความรู้ในสถานศึกษา มีค่าดัชนีสูงสุด (PNI modified = 0.239) รองลงมาคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากร(แหล่งความรู้)และให้บริการด้านต่างๆ แก่ชุมชน (PNI modified = 0.195) และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (PNI modified = 0.147) ตามลำดับ 5) ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้วิเคราะห์ปัญหาของสถานศึกษาเพื่อกำหนดการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา มีค่าดัชนีสูงสุด (PNI modified = 0.213) รองลงมาคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้คำแนะนำในการแก้ไขรวมทั้งให้ความเห็นชอบต่อผลการดำเนินงานของสถานศึกษา (PNI modified = 0.201) และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้าร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (PNI modified = 0.158) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร พบว่า มีจำนวนแนวทางทั้งสิ้น 24 แนวทาง ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 4 แนวทาง ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้จำนวน 5 แนวทาง และด้านการพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษา จำนวน 4 แนวทาง ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ จำนวน 6 แนวทาง และด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 5 แนวทางซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 แนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เสนอบริบทของชุมชนและความต้องการของชุมชนรวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและให้คณะกรรมการได้เข้าร่วมศึกษาหลักการจุดมุ่งหมายโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้น

พื้นฐาน แนวทางที่ 2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาสาระการเรียนรู้
แนวทางที่ 3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา
แนวทางที่ 4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้ามามีส่วนร่วมรับทราบและประเมินผลการใช้หลักสูตร
รวมทั้งเสนอแนะการแก้ไขหลักสูตรในอนาคตสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
ประกอบด้วย 4 แนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอความต้องการของ
ชุมชนในการจัดการศึกษา เพื่อให้สนองความต้องการกับผู้เรียน แนวทางที่ 2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐานได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิด ร่วมตัดสินใจในการวางแผนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้รวมทั้งการจัด
บรรยากาศ สภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่สถานศึกษา แนวทางที่ 3 คณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณเพื่อปรับปรุงห้องเรียนสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อ
การเรียนรู้ แนวทางที่ 4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสนับสนุนปัจจัยต่างๆที่ส่งเสริมต่อการจัดการ
เรียนรู้ แนวทางที่ 5 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร่วมออกแบบวิธีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้
ของสถานศึกษารวมทั้งเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในอนาคต 3) ด้านการพัฒนาสื่อเพื่อ
การศึกษา ประกอบด้วย 4 แนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับ
สถานศึกษากำหนดเป้าหมายและวางแผนการใช้สื่อการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด
แนวทางที่ 2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร่วมเสนอการใช้สื่อในท้องถิ่นที่ใช้ในการจัดการเรียนการ
สอนของสถานศึกษา แนวทางที่ 3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการสนับสนุนการพัฒนาสื่อการสอน
อย่างต่อเนื่องและมีการจัดหาสื่อการสอนที่ทันสมัย แนวทางที่ 4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานติดต่อ
หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ซื้อสื่อการสอน 4) ด้านการพัฒนา
ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 แนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ร่วมกับสถานศึกษาวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน แนวทางที่ 2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐานมีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนา
คุณภาพการศึกษาต่อสถานศึกษา แนวทางที่ 3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสนับสนุนให้สถานศึกษา
เป็นแหล่งวิทยากร(แหล่งความรู้) และให้บริการด้านต่างๆ แก่ชุมชน แนวทางที่ 4 คณะกรรมการ
สถานศึกษาได้จัดหาวิทยากรภายนอกและผู้ที่มีความรู้ในท้องถิ่นมาให้ความรู้ในสถานศึกษา แนวทางที่ 5
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นตัวแทนสถานศึกษาติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เช่น กรมอุทยาน
เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน แนวทางที่ 6 คณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับทราบและร่วมประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาและสะท้อนปัญหา
จากการใช้แหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 แนวทาง
ดังนี้ แนวทางที่ 1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้วิเคราะห์ปัญหาของสถานศึกษา เสนอข้อมูล
พื้นฐานเพื่อกำหนดการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา แนวทางที่ 2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น

พื้นฐานมีส่วนร่วมกับการศึกษาในการกำหนดค่าเป้าหมายและเกณฑ์ในการประกันคุณภาพของสถานศึกษา
แนวทางที่ 3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้าร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่าง
ต่อเนื่อง แนวทางที่ 4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เสนอแนวทางการกำหนดมาตรฐานการศึกษา
ของสถานศึกษาในอนาคต แนวทางที่ 5 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วยนำเสนอผลการดำเนินงาน
ของสถานศึกษาให้แก่ผู้ปกครอง ชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการ
บริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สภาพปัจจุบันมีระดับของการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความ
ต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้ตัวแทนชุมชน ซึ่งอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานเข้ามามี
ส่วนร่วม โดยมีการเริ่มวางแผนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา
ของผู้เรียน ซึ่งจะเกิดจากการจัดหลักสูตรที่ตรงต่อความต้องการของชุมชน โดยให้คณะกรรมการ สถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมประชุมในการประชุมการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ได้มี
ข้อเสนอแนะในการจัดทำหลักสูตร เมื่อจัดทำหลักสูตรเสร็จสถานศึกษาต้องให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการ
เห็นชอบหลักสูตร เมื่อมีการดำเนินการใช้หลักสูตรในสถานศึกษาอาจมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรของ
สถานศึกษารายงานผลการใช้หลักสูตรเพื่อขอข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานหา
จุดบกพร่องของหลักสูตร เพื่อนำจุดบกพร่องพัฒนาแก้ไขหลักสูตรในอนาคตต่อไป สอดคล้องตามสำนัก
วิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553 : 38-39) ได้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรขั้นตอนการ
จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลในท้องถิ่นจากสภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชนของ
สถานศึกษาแต่ละแห่งและให้คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความความเห็นชอบ รวมทั้งให้
ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร นอกจากนี้ยังสอดคล้องตามแนวคิดของ มารุต พัฒนา (2562 : 5-6)
กล่าวว่า แนวคิดหลักการจัดการหลักสูตรต้องสอบถามความต้องการของชุมชนในการจัดการศึกษา เพราะ
หลักสูตรมีความสำคัญต่อผู้เรียนและผู้ปกครอง ซึ่งแต่ละชุมชนอาจมีความต้องการที่แตกต่างกัน

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สภาพปัจจุบันมีระดับของการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความ
ต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาคาดหวังถึง
เป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ โดยมีการจัดประชุมมีการแลกเปลี่ยนแนวคิดกับคณะกรรมการในการจัดการ

เรียนรู้ของสถานศึกษา สถานศึกษามีการรับฟังปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพื่อนำมาจัดแนวทางการจัดการเรียนรู้สถานศึกษาในสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ พิษมณูช สุภายอง (2663 : 57) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย การมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ควรจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาในการร่วมกันพัฒนากระบวนการเรียนรู้แก่นักเรียน มีการสร้างช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้ปกครองเพื่อให้สามารถติดต่อสอบถามเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ด้านการพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันมีระดับของการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับที่ 4 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ได้มีการกำหนดความสำคัญและเป้าหมายของการใช้สื่อการสอน มีการวางแผนการใช้สื่อ การจัดหาสื่อการเรียนการสอนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการคำนึงถึงความคุ้มค่าเป็นหลัก ส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่ออย่างต่อเนื่อง มีการสนับสนุนปัจจัยหรือสื่อต่างๆที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในสถานศึกษาและสถานศึกษาให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการติดตามผลการใช้สื่อและประเมินผลการใช้สื่อของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นเลิศ ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของมนต์ตรี ชันทองคำ (2560 : 76) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในด้านงานวิชาการ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการส่งเสริมให้มีการใช้สื่อในกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีระดับมากที่สุด รองลงมาคือการสนับสนุนสื่อในการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย

4. ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ สภาพปัจจุบันมีระดับของการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับที่ 5 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมเสนอ จัดหาและพิจารณาใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่เหมาะสมซึ่ง จะส่งผลให้ระบบการศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีศักยภาพในการเรียนที่สูงขึ้น รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการเสนอและจัดหาวิทยากรภายนอกหรือผู้ที่มีความรู้ในท้องถิ่นการให้ความรู้ในสถานศึกษา อีกทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของลดาวรรณ นิมทับทิม (2561 : 80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า โดยรวมมี การปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร

ให้มีความรู้และประสบการณ์การใช้แหล่งเรียนรู้รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุน จัดทำ จัดสร้าง หรือ พัฒนาแหล่งเรียนรู้และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสนับสนุนการนำเสนอผลงาน หรือนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้

5. ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สภาพปัจจุบันมีระดับของการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการวางแผนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาของสถานศึกษาจากการดำเนินงานที่ผ่านมา ร่วมวางแผน กำหนดมาตรฐานการศึกษาเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของสถานศึกษาว่าจะไปในทิศทางใด รวมทั้งให้คณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ให้คำแนะนำ เห็นชอบต่อผลการดำเนินงานและนำข้อมูลเผยแพร่ต่อสาธารณะ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ สุนทร (2560 : 63) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ในด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมตรวจสอบคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ร่วมสร้างเกณฑ์การประเมินความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ร่วมประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษารวมทั้งนำผลการประกันคุณภาพภายในมาพัฒนาสถานศึกษา

2. การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เสนอบริบทของชุมชนและความต้องการของชุมชนรวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและได้เข้าร่วมศึกษาหลักการจุดมุ่งหมายโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาสาระการเรียนรู้ตามความต้องการของท้องถิ่น ให้คำแนะนำในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา มีส่วนร่วมรับทราบและประเมินผลการใช้หลักสูตรรวมทั้งเสนอแนะการแก้ไขหลักสูตรในอนาคตสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ปกครองและชุมชน จะมีความรู้ความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ที่สถานตั้งอยู่เป็นอย่างดี สามารถเสนอความต้องการของชุมชนของการจัดการศึกษา โดยสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญภัทร์ เทียนธนาทิพย์(2563 : 161) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติภารกิจในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 พบว่าในงานวิชาการ แนวทางการมีส่วนร่วมด้านหลักสูตร 1) ประชุมวางแผน ให้ความเห็นชอบ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตร

แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น 2) ให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอความต้องการของชุมชนในการจัดการศึกษา เพื่อให้สนองความต้องการกับผู้เรียน ได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิด ร่วมตัดสินใจในการวางแผนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้รวมทั้งการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่สถานศึกษา ให้มีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณเพื่อปรับปรุงห้องเรียนสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ สนับสนุนปัจจัยต่างๆที่ส่งเสริมต่อการจัดการเรียนรู้ ได้ร่วมออกแบบวิธีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษารวมทั้งเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในอนาคต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน มีครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดทิศทาง เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา นอกจากนี้ครูผู้สอนสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบริบทของสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ด้วย จะส่งผลให้เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553 : 110) ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา กำหนดความต้องการของชุมชนที่เป็นรูปธรรมและส่งเสริมสนับสนุน ร่วมระดมทรัพยากร เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

3. ด้านการพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับสถานศึกษา กำหนดเป้าหมายและวางแผนการใช้สื่อการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด ได้ร่วมเสนอการใช้สื่อในท้องถิ่นที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา มีการสนับสนุนการพัฒนาสื่อการสอนอย่างต่อเนื่องและมีการจัดหาสื่อการสอนที่ทันสมัย ติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ซื้อสื่อการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การใช้สื่อจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาสามารถใช้สื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษาสามารถมีส่วนร่วมในการจัดหาได้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดร.ลรัตน์ ฮามพิทักษ์ (2562 : 7) แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่าในงานวิชาการ ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางระดมทรัพยากรต่างๆในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับสถานศึกษาวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน มีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อสถานศึกษา สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากร (แหล่งความรู้) และให้บริการด้านต่างๆ แก่ชุมชน ได้จัดหาวิทยากรภายนอกและผู้ที่มีความรู้ในท้องถิ่นมาให้ความรู้ในสถานศึกษา เป็นตัวแทนสถานศึกษาติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เช่น กรมอุทยาน

เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้รับทราบและร่วมประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาและสะท้อนปัญหาจากการใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับกับสถานศึกษาจะมีเครือข่ายในชุมชน หากสถานศึกษาจะใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้คณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เสนอการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกันรวมทั้งประสานงานกับองค์กรในชุมชนจะเกิดความร่วมมือกับภายนอกได้มากขึ้น ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งไปสอดคล้องคล้อยกับงานวิจัยของกัญเกียรติ แดงสีดา (2563 : 70) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า สถานศึกษาควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผนการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมประเมินการบริหาร แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย

5. ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้วิเคราะห์ปัญหาของสถานศึกษา เสนอข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการกำหนดค่าเป้าหมายและเกณฑ์ในการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ได้เข้าร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ได้เสนอแนวทางการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในอนาคต ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วยนำเสนอผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้แก่ผู้ปกครอง ชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ต้องกำหนดมาตรฐานที่ต้องการเกิดขึ้นแก่สถานศึกษา โดยแต่ละสถานศึกษามีบริบทต่างกัน ผู้ที่จะสามารถเสนอข้อมูลได้ดีคือคณะกรรมการสถานศึกษา และจะสามารถให้ข้อเสนอแนะกับสถานศึกษาเมื่อเกิดปัญหาต่างๆ ระหว่างการดำเนินงานได้ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561 : 44) ได้กำหนดแนวทางการวางแผนและการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาร่วมกัน โดยมีครู บุคลากรดำเนินการ วิเคราะห์จุดเน้น บริบท ความต้องการ ทิศทางของการศึกษา โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพล จันทรพิล (2563 : 160) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า แนวทางการจัดทำประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ประกอบด้วยสถานศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษา ควรกำหนดให้ สอดรับกับบริบทสถานศึกษาชุมชน แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกสถานที่ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกให้ รับทราบ การนำผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาสถานศึกษา นำมาพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร ในอำเภออื่น ๆ สามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไปกำหนดเป็นแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งผลให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยในประเด็นแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ไปกำหนดเป็นนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูงในสังกัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับเครือข่ายการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาของโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานฝ่ายอื่น ของโรงเรียนพื้นที่สูงถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้การบริหารการศึกษามีประสิทธิภาพขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กู่เกียรติ แดงสีดา. (2563). *แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- แก้วลี เกร็มย์. (2561). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ณัฐพล จันท์พล. (2564). *การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ดร.รัตนันท์ ฮามพิทักษ์. (2562). แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 16 (74), 118-130.
- เดชา ลุนาวงค์. (2561). การบริหารวิชาการ *KHOKKONG Model* ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ
- ฉันทยาภรณ์ เทียนธนาทิพย์. (2563). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติการกิจในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปาริชาติ สุนทร. (2560). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พิมพ์พิชฌัญชู สุภายอง. (2663). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ไพศาล วรคำ. (2562). การวิจัยทางการศึกษา (*Education Research*). (พิมพ์ครั้งที่ 10). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- มนต์ตรี ชันทองคำ. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- มารุต พัฒนาผล. (2562). แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- ลดาวรรณ นิมทับทิม. (2561). บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาตากเขต 2. (2564). รายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาตาก เขต 2 ประจำปี 2564. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2565. แหล่งที่มา: http://www.takesa2.go.th/site/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=2903&Itemid=407

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพมหานคร: เซนจูรีจำกัด
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: แม็ทซ์พอยท์ จำกัด.